

Sustav međunarodnoga standardnog knjižnog broja

Priručnik za ISBN

Sedmo izdanje

Međunarodni ured za ISBN
London, 2022

Najnoviju inačicu Priručnika za ISBN možete pronaći na stranicama
Međunarodnoga ureda za ISBN: <http://www.isbn-international.org>

Nakladnik hrvatskog izdanja

International ISBN Agency/Međunarodni ured za ISBN

ISBN 978-92-95055-24-7

London, 2022

Daje se dopuštenje za ispis bilo kojega dijela ove brošure, uz odgovarajuće
navođenje izvornika i prijevoda, po mogućnosti u digitalnome obliku, koji se šalje
Međunarodnomu uredu za ISBN.

© 2022 Hrvatski ured za ISBN, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Prijevod na hrvatski jezik:
Danijela Getliher, Lucija Martinić, Jelena Paurić, Davorka Pšenica, Silvana Šehić,
Ivona Vukušić
Lektura: Antonija Sinković

Naslov izvornika
ISBN Users' Manual
ISBN 978-92-95055-12-4 (Seventh edition, English)
© 2017 by International ISBN Agency, London, UK
Seventh Edition

Sadržaj

1. Uvod.....	6
2. Prednosti ISBN-a.....	6
3. Pojmovi i definicije.....	7
3.1 Kontrolna znamenka.....	7
3.2 Neomeđena građa.....	7
3.3 Digitalni identifikator objekta (DOI®).....	8
3.4 Upravljanje digitalnim pravima (DRM).....	8
3.5 Izdanje.....	8
3.6 Prefiks GS1.....	8
3.7 Otisak.....	8
3.8 Imprint.....	8
3.9 ISBN.....	9
3.10 ISBN-A.....	9
3.11 Omeđena publikacija.....	9
3.12 Publikacija tiskana na zahtjev.....	9
3.13 Proizvodni oblik.....	9
3.14 Detalji proizvodnoga oblika.....	9
3.15 Značajke proizvodnoga oblika.....	9
3.16 Nakladnik.....	9
3.17 Registrirani nakladnik.....	10
3.18 Registracijska skupina.....	10
3.19 Pretisak.....	10
3.20 Ograničenja upotrebe za digitalnu publikaciju.....	10
4. Uloga i područje primjene ISBN-a.....	10
5. Struktura ISBN-a.....	12
5.1 Prefiks sustava ISBN-a.....	13
5.2 Registracijska skupina.....	13
5.3 Oznaka nakladnika.....	13
5.4 Oznaka publikacije.....	13
5.5 Kontrolna znamenka.....	14
6. Primjena ISBN-a.....	14
6.1 Općenito.....	14
6.2 Promjene u publikacijama.....	14
6.3 Faksimilni pretisci.....	15
6.4 Publikacije sa slobodno uvezanim listovima i digitalni ekvivalenti.....	15
6.5 Publikacije u više svezaka.....	15

6.6 Kompleti.....	15
7. Pitanja povezana s dodjelom.....	16
7.1 Popis objavljenih publikacija (<i>backlist</i>)	16
7.2 Publikacije objavljene u sunakladništvu	16
7.3 Publikacije koje prodaju ili raspačavaju zastupnici	16
7.4 Preuzimanje jednoga nakladnika od strane drugoga	16
7.5 Preuzimanje cjelokupne naklade i prava na objavljivanje	17
7.6 Nakladnici s više mjesta objavljivanja	17
7.7 ISBN-ovi se ne mogu ponovno dodijeliti	17
7.8 ISBN-ovi se nikada ne smiju ponovno upotrijebiti.....	17
8. Upisnik ISBN-a i pridruženih metapodataka.....	17
9. ISBN za digitalne publikacije i obrazovnu programsku podršku	19
9.1 ISBN za digitalne publikacije	19
9.2 ISBN za programsku podršku	20
9.3 Načela za dodjelu ISBN-a digitalnim publikacijama.....	20
10. ISBN za publikacije koje se tiskaju na zahtjev	22
11. Obrazovni paketi (<i>course packs</i>)	22
12. Manji nakladnici i nakladnici koji objavljuju u vlastitoj nakladi	23
13. Navođenje i smještaj ISBN-a na publikacijama	23
13.1 Općenito.....	23
13.2 ISBN u obliku crtičnoga kôda.....	24
13.3 Dodatni peteroznamenasti kôd.....	25
13.4 Algoritam za generiranje kontrolne znamenke ISBN-a	25
14. Upravljanje sustavom ISBN-a.....	25
14.1 Općenito.....	25
14.2 Međunarodno upravljanje	25
14.3 Registracijski uredi za ISBN	26
14.4 Administrativni poslovi nakladnika.....	27
15. ISBN i GS1	28
16. ISBN i drugi identifikatori	28
16.1 DOI.....	28
16.2 GTIN	29
16.3 ISAN	29
16.4 ISBN-A.....	29
16.5 ISLI	30
16.6 ISMN.....	30
16.7 ISNI.....	30

16.8 ISRC	31
16.9 ISSN.....	31
16.10 ISTC.....	32
16.11 ISWC.....	32
16.12 SGTIN	33
16.13 URN	33
17. ONIX za knjige	33
18. Mrežna stranica Međunarodnoga ureda za ISBN	34
19. Međunarodni upisnik nakladnika	34
Dodatak 1: Izračun kontrolne znamenke	36
A1.1 Izračunavanje kontrolne znamenke.....	36

1. Uvod

O potrebi i izvedivosti primjene međunarodnoga brojčanog sustava za označivanje knjiga prvi se put raspravljalo na Trećoj međunarodnoj konferenciji o istraživanju tržišta knjiga i racionalizaciji u knjižarstvu, održanoj u studenome 1966. godine u Berlinu.

U to vrijeme skupina europskih nakladnika i distributera knjiga razmatrala je o mogućnosti upotrebe računala za obradu narudžbi i kontrolu zaliha te je postalo jasno da je preduvjet za djelotvoran automatizirani sustav postojanje jedinstvenoga i jednostavnoga identifikacijskog broja za objavljenu jedinicu građe.

Sustav koji je ispunio taj preduvjet i postao poznat kao sustav međunarodnoga standardnog knjižnog broja (ISBN) razvijen je iz sustava obročivanja knjiga koji su u Velikoj Britaniji 1967. godine uveli J. Whitaker & Sons, Ltd., a u Sjedinjenim Američkim Državama 1968. godine R. R. Bowker.

U isto vrijeme Tehnički odbor 46: Informacije i dokumentacija Međunarodne organizacije za normizaciju (ISO) osnovao je radnu skupinu za istraživanje mogućnosti prilagodbe britanskoga sustava za međunarodnu primjenu. Tijekom 1968. i 1969. godine održano je nekoliko sastanaka predstavnika brojnih europskih država i Sjedinjenih Američkih Država te je njihov izvještaj poslan svim zemljama članicama ISO-a.

Kao rezultat tih sastanaka međunarodni standardni knjižni broj (ISBN) 1970. godine odobren je kao norma ISO 2108¹.

Svrha međunarodne norme usklađivanje je i standardizacija međunarodne upotrebe ISBN-a za jedinstvenu identifikaciju pojedinoga naslova ili izdanja određenoga naslova koje je objavio određeni nakladnik u određenome formatu. Izvorna je norma izmijenjena 1978., 1992. i 2005. godine jer su se knjige i druge jedinice građe počele pojavljivati na novim medijima i u novim formatima te je sustav i danas u upotrebi u više od 160 zemalja, a izvorni 10-znamenasti ISBN proširio se na 13 znamenaka. Također, u skladu s ostalim ISO-ovim identifikatorima, prethodna izdanja norme odredila su metapodatke koji moraju biti dostavljeni pri dodjeli ISBN-a.

Novo, peto izdanje norme ISO 2108 donosi posuvremenjene primjere, opće pojašnjenje i proširene smjernice za dodjelu ISBN-a digitalnim publikacijama.

Ovaj priručnik objašnjava način funkcioniranja sustava i korake koji su nužni za osiguranje ispravne dodjele ISBN-a te također pruža posebne smjernice za dodjelu ISBN-a digitalnim publikacijama.

2. Prednosti ISBN-a

- ISBN je jedinstveni međunarodni identifikator omeđenih publikacija; dodjela ISBN-a zamjenjuje rukovanje dugim bibliografskim opisnim zapisima, čime se štedi vrijeme i troškovi osoblja i smanjuju pogreške pri kopiranju zapisa.

¹ Dostupan u nacionalnim organizacijama za standardizaciju.

- Pravilna primjena ISBN-a omogućuje jasno razlikovanje različitih proizvodnih oblika i izdanja knjige, tiskanih ili digitalnih, osiguravajući korisnicima dobivanje tražene inačice publikacije.
- ISBN olakšava sastavljanje i posuvremenjivanje knjižarskih kataloga i bibliografskih baza, kao što su katalogi knjiga u tisku. Informacije o dostupnim knjigama mogu se lako pronaći.
- Naručivanje i raspačavanje knjiga uglavnom se provodi s pomoću ISBN-a; to je brza i djelotvorna metoda.
- ISBN je strojno čitljiv u obliku 13-znamenkastoga crtičnoga koda EAN-13, što omogućuje brzinu i točnost.
- ISBN je potreban za rad elektroničkih sustava prodaje u knjižarama.
- Brojni nakladnički sustavi i sustavi prodajne mreže temelje se na ISBN-u.
- Prikupljanje podataka o prodaji obavlja se s pomoću ISBN-a. Time se omogućuje praćenje uspješnosti različitih proizvodnih oblika i izdanja određene publikacije te omogućuje usporedba različitih tematskih područja, pa čak i nakladničkih kuća.
- Pravo javne posudbe u pojedinim zemljama temelji se na ISBN-u. Takav program omogućuje autorima i ilustratorima ostvarivanje naknade razmjerno broju posudbi njihovih knjiga u narodnim knjižnicama.

3. Pojmovi i definicije

Za potrebe ovoga priručnika primjenjuju se sljedeći pojmovi i definicije:

NAPOMENA: Definicija pojma "knjiga" nije uključena jer bi se zbog neprestanoga tehnološkog i tržišnog razvoja bilo koja definicija vrlo brzo mogla smatrati zastarjelom.

3.1 Kontrolna znamenka

Zadnja znamenka u ISBN-ovu nizu, povezana je sa svim prethodnim znamenkama niza, a izračunava se posebnim matematičkim algoritmom i može se upotrebljavati za provjeru točnosti ISBN-ova niza.

3.2 Neomeđena građa

Publikacija koja izlazi tijekom određenoga vremenskog razdoblja bez unaprijed određenoga kraja izlaženja, dostupna javnosti u bilo kojemu proizvodnom obliku, obično izlazi u uzastopnim ili integrirajućim dijelovima koji obično imaju numeričke i/ili kronološke oznake.

NAPOMENA: Neomeđena građa obuhvaća serijske publikacije (npr. novine, periodičke publikacije, časopise, magazine, blogove itd.) i omeđenu integrirajuću građu (npr. publikacije sa slobodnim listovima koje se trajno osuvremenjuju i mrežne stranice koje se trajno osuvremenjuju). Neomeđena građa ne podliježe dodjeli ISBN-a.

3.3 Digitalni identifikator objekta (DOI®)

DOI, dio sustava za DOI, koji je određen normom ISO 26324, trajni je i aktivni identifikator entiteta – materijalnoga, digitalnoga ili apstraktnoga – na digitalnoj mreži. DOI je, kad je u skladu sa sintaksom DOI-ja, niz koji određuje jedinstveni objekt unutar sustava za DOI.

3.4 Upravljanje digitalnim pravima (DRM)

Tehnologija koja se temelji na programskoj podršci za šifriranje koja se upotrebljava za kontrolu pristupa sadržaju; razlikuje se od proizvodnoga oblika (3.13) određene digitalne publikacije.

NAPOMENA 1: Unutar programske podrške za DRM mogu se nalaziti različite postavke za ograničenje upotrebe ili omogućavanje određenih dodatnih značajki.

NAPOMENA 2: Jedno izdanje publikacije može biti dostupno od raznih dobavljača od kojih svaki primjenjuje različitu programsku podršku za upravljanje digitalnim pravima (DRM) i/ili različita ograničenja upotrebe.

NAPOMENA 3: "Društveni" DRM označava određenu vrstu DRM-a u kojem se vjerodajnice o kupcu bilježe u proizvodu s pomoću vodene oznake, ali koja ne nameće ograničenja upotrebe. Ako „društveni“ DRM nije izričito naveden, upute za DRM u ovom priručniku označavaju tehnologiju DRM-a koja se temelji na programskoj podršci za šifriranje.

3.5 Izdanje

Svi pojavni oblici publikacije koji u osnovi imaju isti sadržaj.

NAPOMENA 1: Jedno izdanje publikacije može biti objavljeno u više proizvodnih oblika i, ako je u digitalnome obliku, s više od jedne programske podrške za upravljanje digitalnim pravima (DRM) i s različitim ograničenjima upotrebe.

NAPOMENA 2: U slučaju znatnih dopuna, izmjena ili promjena sadržaja riječ je o novome izdanju, koje je obično označeno brojem na naslovnoj stranici (npr. 2. izdanje, 3. izdanje).

3.6 Prefiks GS1

Jedinstveni niz od tri broja koji je Međunarodni ured GS1 dodijelio isključivo Međunarodnomu uredu za ISBN za normu ISBN-a.

3.7 Otisak

Naklada određenoga izdanja knjige. Može biti nekoliko otisaka/pretisaka pojedinoga izdanja. (Pogledajte "Pretisak" u daljnjemu tekstu.)

3.8 Imprint

Trgovački naziv ili zaštićeno ime (brend) pod kojim je rad objavljen.

NAPOMENA 1: Nakladnička kuća može imati više imprinta kako bi bolje plasirala svoje knjige na određena tržišta (npr. HarperCollinsEducational, Voyager, William Collins imprinti su nakladnika Harper Collins i nisu zasebne tvrtke).

NAPOMENA 2: U pojedinim slučajevima više imprinta može biti rezultat spajanja ili preuzimanja različitih tvrtki koje žele razlikovati svoja zaštićena imena (brendove).

NAPOMENA 3: Imprint je naziv, ne samo logotip.

3.9 ISBN

Međunarodni standardni knjižni broj identifikator je monografskih publikacija dodijeljen pod okriljem Međunarodnoga ureda za ISBN registriranomu nakladniku u skladu sa smjernicama Međunarodne norme ISO 2108: Informacije i dokumentacija – Međunarodni standardni knjižni broj (ISBN) = Information and documentation – International standard book number (ISBN).

3.10 ISBN-A

Usluga koja omogućuje izražavanje ISBN-a u sustavu za DOI uključujući ga u sintaksu DOI-ja.

NAPOMENA: ISBN-A omogućuje pojedinomu ISBN-u da postane aktivan ili poveznica na mreži.

3.11 Omeđena publikacija

Publikacija koju je nakladnik/autor zamislio kao cjelinu u jednome dijelu ili je namjerava dovršiti u konačnome broju dijelova i učinio ju je dostupnom javnosti u bilo kojemu proizvodnom obliku.

3.12 Publikacija tiskana na zahtjev

Publikacija koja se tiska u trenutku narudžbe kupca umjesto da se isporučuje iz postojećih zaliha koje posjeduje distributer ili nakladnik.

3.13 Proizvodni oblik

Osnovna materijalna ili digitalna obilježja publikacije koja ga razlikuju kao proizvod.

PRIMJER: Isto izdanje publikacije može se pojaviti u različitim proizvodnim oblicima: tvrdi uvez, meki uvez; zvučna knjiga na CD-u; knjiga na brajici; e-knjiga na mreži.

3.14 Detalji proizvodnoga oblika

Dodatno objašnjenje ili detaljniji opis proizvodnoga oblika određene publikacije.

PRIMJER: Mogu se zahtijevati dodatne pojedinosti kako bi se na odgovarajući način opisali pojedini proizvodni oblici istoga izdanja iste publikacije: tvrdi uvez u omotu; meki uvez velikoga formata; pdf; .Epub.

3.15 Značajke proizvodnoga oblika

Materijalne ili tehničke značajke određene publikacije koje daju više informacija o njezinoj posebnoj upotrebljivosti i dostupnosti.

PRIMJER: Mogu se tražiti dodatne informacije o značajkama pojedinih proizvodnih oblika istoga izdanja iste publikacije kako bi se opisali na odgovarajući način: boja naslovnice; font i veličina teksta; regija DVD-a.

3.16 Nakladnik

Fizička ili pravna osoba odgovorna za sve faze u stvaranju, proizvodnji, distribuciji i marketingu digitalnih ili tiskanih publikacija.

NAPOMENA 1: Nakladnik obično preuzima odgovornost za sadržaj i bilo kakav financijski rizik u procesu.

NAPOMENA 2: Autori također mogu biti nakladnici, sami preuzimajući sve navedene funkcije; tada govorimo o vlastitoj nakladi.

3.17 Registrirani nakladnik

Fizička ili pravna osoba koja je zatražila i dobila valjani ISBN dodijeljen pod okriljem Međunarodnoga ureda za ISBN za identificiranje omeđene publikacije u skladu s pravilima koja je odredio Međunarodni ured za ISBN. Podnositelj zahtjeva obično je nakladnik publikacije, ali, iznimno, može biti i posrednik koji djeluje u ime nakladnika ili umjesto njega.

3.18 Registracijska skupina

Područje djelovanja koje je definirao Međunarodni ured za ISBN za normu ISO 2108; može se temeljiti na zemlji, jeziku ili regiji.

3.19 Pretisak

Druga ili sljedeća naklada (otisak) istoga izdanja knjige.

3.20 Ograničenja upotrebe za digitalnu publikaciju

Ograničenja onoga što korisnik može učiniti s određenom digitalnom monografskom publikacijom.

NAPOMENA 1: Ograničenja upotrebe za digitalne publikacije obično se nalaze u programskoj podršci za DRM.

NAPOMENA 2: Ako je isti sadržaj dostupan zasebno s različitim skupovima ograničenja upotrebe, tada svaki skup čini zasebnu omeđenu publikaciju.

PRIMJER: Ograničenja upotrebe koja su postavljena za publikaciju kontroliraju mogućnosti prebacivanja teksta u govor, ispisa određenoga postotka od ukupnoga broja stranica i/ili posudbe knjige drugomu korisniku.

4. Uloga i područje primjene ISBN-a

Prepoznat u više od 160 zemalja svijeta, međunarodni standardni knjižni broj jasan je i strojno čitljiv identifikator. ISBN jedinstveno označava određenu omeđenu publikaciju i stoga treba biti povezan s njom od najranijih faza proizvodnje. Osnovni je instrument u proizvodnji, raspačavanju, prodajnoj analizi i sustavima za pohranu bibliografskih podataka u knjižarstvu, a ISBN je također i od ključne važnosti za upravljanje knjižničnim podacima.

Međutim, kada proizvod odgovara nekomu drugom posebnom sustavu obrojčivanja (kao što je za neomeđenu građu i neomeđenu integrirajuću građu ISSN, a za tiskanu notiranu glazbu ISMN), tada se treba koristiti tim sustavom. Ako je prikladno, tim se identifikatorima može koristiti zajedno s ISBN-om. Dodatne informacije o drugim vrstama identifikatora mogu se naći u 16. poglavlju.

ISBN se dodjeljuje omeđenim publikacijama i srodnim proizvodima, kao što su publikacije dostupne u kompletima ili omeđene cjeline dostupne javnosti, bilo da su te publikacije i srodni proizvodi dostupni besplatno ili se kupuju. Ujedno, pojedinačni dijelovi omeđenih

publikacija (kao što su poglavlja) i sveščići ili članci neomeđene građe koji su dostupni zasebno, također mogu imati ISBN kao identifikator ako publikacija ispunjava uvjete za dodjelu ISBN-a. Manje je važno u kojemu je proizvodnom obliku sadržaj pohranjen i u kojemu se raspacava; štoviše, svaki proizvodni oblik i varijacije u detaljima proizvodnoga oblika i/ili značajkama proizvodnoga oblika i /ili ograničenjima upotrebe trebaju biti identificirani zasebno.

Primjeri omeđenih publikacija kojima se dodjeljuje ISBN:

- tiskane knjige i brošure (i njihovi različiti proizvodni oblici)
- publikacije na brajici
- publikacije koje nakladnik ne namjerava redovito osuvremenjivati ili trajno objavljivati
- zvučne knjige (govorne knjige) na materijalnome nositelju ili dostupne na internetu za preuzimanje ili prijenos (*streaming*)
- digitalne publikacije (e-knjige) objavljene na materijalnim nositeljima (poput strojno čitljivih traka, disketa, CD-ROM-ova) ili na internetu (za preuzimanje ili internetski prijenos)
- digitalizirane kopije tiskanih omeđenih publikacija koje su dostupne u prodajnoj mreži
- mikrooblici
- obrazovna ili instruktivna programska podrška, filmovi, videozapisi, DVD-ovi, prozirnice na materijalnim nositeljima ili na internetu za preuzimanje ili prijenos
- publikacije na različitim medijima čija je glavna sastavnica zasnovana na tekstu, npr. knjiga s CD-om ili knjiga s DVD-om
- pojedinačni članci² ili sveščići određene serijske publikacije koji su dostupni zasebno (ali ne i serijska publikacija u cijelosti)
- umjetničke knjige i ilustrirane knjige s naslovnom stranicom i/ili tekstom ili opisima
- aplikacije za e-knjige, uz uvjet da imaju znatan tekstni sadržaj, da se mogu smatrati omeđenom publikacijom i da su dostupne javnosti; slike, pokretne slike i zvuk mogu biti uključeni
- zemljopisne karte i atlasi.

Neki primjeri vrsta građe kojima se ISBN ne dodjeljuje:

- neomeđena građa³, s kojom se kao cjelinom postupa kao s bibliografskim entitetom (pojedinačni sveščići mogu biti kvalificirani za ISBN)
- apstraktne tvorevine⁴, npr. tekstna djela ili druga apstraktna ostvarenja intelektualnoga ili umjetničkoga sadržaja
- tiskana ili digitalna građa namijenjena isključivo u marketinške i promotivne svrhe, npr. oglasi i sl.
- tiskana notirana glazba
- grafički otisci i mape bez naslovne stranice i teksta
- osobni dokumenti (npr. digitalni životopis i osobni profil)
- čestitke
- zvučni glazbeni zapisi

² Kad nakladnik pojedine članke učini zasebno dostupnima, oni se smatraju omeđenim publikacijama i podliježu dodjeli ISBN-a. Navedeno se ne primjenjuje ako su autori članaka naručili otiske ili pretiske za vlastite potrebe.

³ Publikacija koja se objavljuje bez unaprijed određenoga kraja izlaženja. Takva se publikacija obično izdaje u uzastopnim ili integrirajućim dijelovima, obično s numeričkom i/ili kronološkom oznakom. Tipični primjeri uključuju serijske publikacije, npr. novine, periodičke publikacije, časopise, magazine itd., i integrirajuću građu, npr. publikacije sa slobodnim listovima i mrežna mjesta koja se posuvremenjuju.

⁴ Na primjer svaki pojedini proizvodni oblik romana *Starac i more* podliježe dodjeli ISBN-a, ali samomu romanu kao apstraktnomu tekstnom djelu ne može se dodijeliti ISBN.

- programska podrška, filmovi, videozapisi, DVD-ovi ili prozirnice koji nisu namijenjeni obrazovanju i/ili poduci
- digitalne oglasne ploče
- e-pošta i druge vrste elektroničke korespondencije
- igre
- prilagođene ili personalizirane knjige, koje nisu namijenjene općoj javnosti
- vaučeri za licencijski ključ za pristup digitalnim monografskim publikacijama na internetu.

Pojedini identifikatori, kao što su ISSN i ISMN, imaju detaljna pravila o području primjene, tj. o proizvodima koji podliježu dodjeli, dok se drugi identifikatori, kao što je GTIN-13 za trgovačke proizvode, mogu dodijeliti širokomu asortimanu proizvoda.

Budući da je ISBN sada potpuno uskladiv s identifikatorom GTIN-13, to prodavačima olakšava prodaju srodnih proizvoda koji ne ispunjavaju uvjete za dodjelu ISBN-a, a dodjeljuje im se GTIN-13, jer ne moraju prilagođavati svoje sustave.

Prethodno navedeni popisi i primjeri ne pokušavaju biti sveobuhvatni jer postoje razlike u pravnoj i trgovačkoj praksi u različitim zemljama. Za dodatne informacije, uključujući objašnjenje podliježe li određena vrsta proizvoda dodjeli ISBN-a, molimo da se javite svojem nacionalnom uredu za ISBN.

Za informacije o drugim vrstama identifikatora i njihovoj primjeni pogledajte 16. poglavlje *ISBN i drugi identifikatori*.

ISBN je identifikator i ne pruža nijedan oblik pravne zaštite ili zaštite autorskih prava.

Dodjela ISBN-a proizvodu ne znači da je proizvod knjiga u zakonskome ili poreznome smislu.

5. Struktura ISBN-a

Od 1. siječnja 2007. godine nacionalni uredi za ISBN dodjeljuju samo 13-znamenkaste ISBN-ove koji se sastoje od sljedećih skupina:

- prefiks GS1 sustava ISBN-a (dalje prefiks sustava ISBN-a)⁵
- registracijska skupina
- oznaka nakladnika
- oznaka publikacije
- kontrolna znamenka.

Pri navođenju ISBN-a brojčanoj oznaci uvijek prethodi akronim "ISBN".

Napomena: U zemljama u kojima se ne upotrebljava latinično pismo odgovarajuća kratica na lokalnome pismu može se upotrijebiti **dodatno** uz latinična slova "ISBN".

ISBN se sastoji od pet skupina od kojih su tri promjenjive duljine; prva i zadnja skupina nepromjenjive su duljine. Kad se ISBN prikazuje *u čitljivome obliku*, skupine moraju biti međusobno odvojene spojnicom ili razmakom:

⁵ Napomena prevoditelja: Tumačenje izraza vidjeti u potpoglavlju 5.1.

ISBN 978-92-95055-12-4
ili
ISBN 978 92 95055 12 4

Napomena: Upotreba spojnice ili razmaka nema leksičko značenje, samo poboljšava čitljivost.

Broj je znamenaka u drugoj, trećoj i četvrtoj skupini ISBN-a (registracijska skupina, oznaka nakladnika, oznaka publikacije) promjenjiv. Duljina registracijske skupine i oznake nakladnika razmjerna je očekivanoj nakladničkoj produkciji registracijske skupine ili nakladnika. Kad su te skupine kraće, to znači da se očekuje veća produkcija registracijske skupine i/ili nakladnika.

5.1 Prefiks sustava ISBN-a

Prva je skupina ISBN-a troznamenasti broj koji je odredio GS1, nekadašnji EAN International. Prefiksi koje je GS1 stavio na raspolaganje jesu 978 i 979. Također postoji mogućnost dodjele dodatnih prefiksa u budućnosti kako bi se osiguralo proširenje sustava ISBN-a.

PRIMJER: 978

5.2 Registracijska skupina

Druga skupina ISBN-a identificira državu, zemljopisnu regiju ili jezično područje u sustavu ISBN-a. Pojedine članice sustava ISBN-a čine jezična područja (npr. registracijska skupina broj 3 = skupina njemačkoga jezičnog područja unutar prefiksa 978); druge tvore regionalne jedinice (npr. registracijska skupina broj 982 = južni Pacifik unutar prefiksa 978). Duljina ove skupine promjenjiva je i može sadržavati do pet znamenaka.

Oznaku registracijske skupine dodjeljuje Međunarodni ured za ISBN.

PRIMJER: 978-92

5.3 Oznaka nakladnika

Treća skupina ISBN-a identificira određenoga nakladnika ili imprint unutar registracijske skupine. Duljina te skupine promjenjiva je, ovisi o predviđenoj nakladničkoj produkciji i može sadržavati do sedam znamenaka. Nakladnicima s najvećom planiranom produkcijom naslova dodjeljuju se najkraće oznake nakladnika, i obrnuto.

Potencijalni se nakladnik za dobivanje jedinstvene oznake nakladnika prijavljuje uredu odgovornomu za upravljanje sustavom ISBN-a unutar države, regije ili jezičnoga područja, u skladu sa sjedištem nakladnika. Nakon što iskoristi sve dodijeljene ISBN-ove iz svoje oznake nakladnika, nakladniku se može dodijeliti dodatna oznaka nakladnika kojom se osigurava daljnja dodjela ISBN-ova. (Za više informacija o dodjeli oznake nakladnika vidjeti potpoglavlje 14.4.)

PRIMJER: 978-92-95055

5.4 Oznaka publikacije

Četvrta skupina ISBN-a identificira određeno izdanje publikacije koju je objavio određeni nakladnik. Duljina ove skupine ovisi o planiranoj nakladničkoj produkciji i može sadržavati do šest znamenaka. Nakladnicima s najvećom planiranom produkcijom naslova dodjeljuje

se najdulja oznaka publikacije, i obrnuto. Kako bi se osigurala uvijek ista duljina ISBN-a, umjesto praznih mjesta navode se nule.

PRIMJER: 978-92-95055-12

5.5 Kontrolna znamenka

Peta je skupina ISBN-a kontrolna znamenka. Kontrolna znamenka izračunava se matematičkim algoritmom po modulu 10. (Za metodu izračunavanja vidjeti Dodatak 1 ili se javiti svojem nacionalnom uredu za ISBN za savjet.)

6. Primjena ISBN-a

6.1 Općenito

Zaseban ISBN dodjeljuje se svakoj zasebnoj omeđenoj publikaciji, zasebnom izdanju ili formatu omeđene publikacije koju objavi određeni nakladnik.

Zaseban ISBN dodjeljuje se svakomu jezičnom izdanju omeđene publikacije.

Kad se omeđena publikacija objavljuje u različitim proizvodnim oblicima i/ili s različitim detaljima proizvodnih oblika i/ili mogućnostima proizvodnih oblika i/ili skupovima ograničenja upotrebe koji utječu na dostupnost pojava oblika, svaka inačica mora imati zaseban ISBN.

Zaseban ISBN ne dodjeljuje se neizmijenjenom izdanju ili neizmijenjenom pretisku iste publikacije koju je objavio isti nakladnik ili imprint u istome proizvodnom obliku s istim detaljima proizvodnoga oblika, istim mogućnostima proizvodnoga oblika i s istim ograničenjem upotrebe.

6.2 Promjene u publikacijama

Zaseban ISBN dodjeljuje se u slučaju znatnih promjena bilo kojega dijela ili dijelova publikacije u odnosu na prethodno izdanje publikacije i u slučaju znatnih promjena u materijalnim ili digitalnim značajkama publikacije u novome izdanju.

To se odnosi na:

- naslov i/ili podnaslov⁶ publikacije
- jezik
- naziv nakladnika ili imprinta⁷
- imena autora
- sadržaj, osim manjih ispravaka tiskarskih i pravopisnih pogrešaka
- proizvodni oblik (npr. iz tvrdoga uveza u meki; iz zvučne knjige na materijalnome nositelju u zvučnu knjigu dostupnu za preuzimanje)
- detalje proizvodnoga oblika (npr. iz pdf-a u EPUB; promjena dimenzija knjige)
- mogućnosti proizvodnoga oblika (npr. iz “ normalnoga ”, tj. uobičajenoga fonta teksta, u font za disleksičare; iz inačice EPUB 2 u inačicu EPUB 3)⁸

⁶ Dodjela novoga ISBN-a zbog promjene podnaslova ovisi o važnosti promjene. Na primjer dodavanje podnaslova „A Kurt Wallander Mystery” ne zahtijeva dodjelu novoga ISBN-a.

⁷ U nekim zemljama promjena imprinta ne zahtijeva automatski dodjelu novoga ISBN-a – provjerite sa svojim nacionalnim uredom za ISBN.

- ograničenja upotrebe za digitalnu publikaciju (npr. dopušteni ispis u nedopušteni ispis; od jednoga istodobnog korisnika do više istodobnih korisnika)

Promjena oblikovanja/dizajna ili boje omota ili promjena cijene omeđene publikacije ne zahtijevaju dodjelu zasebnoga ISBN-a, iako se zaseban ISBN može dodijeliti za potrebe prodajne mreže (npr. izvedeni medij).

6.3 Faksimilni pretisci

Zaseban ISBN dodjeljuje se faksimilnomu pretisku kad ga objavi drugi nakladnik ili kad se ponovno objavljuje pod imprintom drugoga nakladnika. Zaseban ISBN također se dodjeljuje ako istu publikaciju objavi isti nakladnik, ali pod drugim imprintom. Ako je knjigu skenirala i digitalizirala organizacija koja nije izvorni nakladnik (npr. knjižnica), tada zaseban ISBN digitaliziranoj inačici dodjeljuje novi proizvođač koji ju čini dostupnom javnosti (za razliku od inačica koje su, primjerice, načinjene isključivo radi arhiviranja).

6.4 Publikacije sa slobodno uvezanim listovima i digitalni ekvivalenti

ISBN se dodjeljuje konačnoj omeđenoj publikaciji sa slobodno uvezanim listovima i njezinomu digitalnom ekvivalentu, odnosno publikaciji sa slobodno uvezanim listovima za koju nije predviđeno trajno objavljivanje.

ISBN se ne dodjeljuje publikaciji sa slobodno uvezanim listovima koja se trajno osuvremenjuje (integrirajuća građa) ili onoj čiji se pojedinačni dijelovi osuvremenjuju.

6.5 Publikacije u više svezaka

Publikacije se mogu sastojati od više svezaka i tad je potrebno dodijeliti ISBN za cjelinu. Kad su pojedini svesci iz cjeline pojedinačno dostupni, svaki se svezak identificira zasebnim ISBN-om. Na poleđini naslovne stranice (ili na ekvivalentnome mjestu u netiskanoj inačici) potrebno je jasno istaknuti ISBN cjeline, kao i ISBN pojedinoga sveska.

Čak i kad će publikacija u više svezaka biti dostupna samo kao cjelina, preporučuje se dodjela zasebnoga ISBN-a svakomu pojedinom svesku. Na taj način olakšat će se različite faze u obradi transakcije, uključujući i rukovanje pošiljkama ako svi svesci nisu istodobno objavljeni ili distribuirani, kao i nabava zamjenskih primjeraka u slučaju njihova oštećenja.

6.6 Kompleti

Kad se komplet sastoji od više od jednoga proizvoda koji podliježe dodjeli ISBN-a, kompletu se dodjeljuje jedan ISBN. Također, svaka zasebno dostupna jedinica građe kompleta koja podliježe dodjeli ISBN-a, treba imati zasebni ISBN. Čak i ako pojedinačne jedinice građe kompleta koje podliježu dodjeli ISBN-a nisu zasebno dostupne, mogu im se za potrebe prodajne mreže dodijeliti zasebni ISBN-ovi.

Kad je proizvod koji podliježe dodjeli ISBN-a dostupan zajedno sa sekundarnim proizvodom koji sam po sebi ne podliježe dodjeli ISBN-a, tad je potrebno upotrijebiti jedan ISBN za identifikaciju kompleta, a drugi ISBN za identifikaciju proizvoda koji podliježe dodjeli ISBN-a, ako je on i zasebno dostupan. Međutim, budući da je to izvan područja

⁸Promjena ISBN-a nije potrebna u slučaju premještanja postojeće inačice EPUB 2 u inačicu EPUB 3 ako dvije inačice nisu istodobno dostupne i uz uvjet da ne postoji znatna razlika za prodavače i kupce.

primjene ISBN-a, ISBN se ne upotrebljava za identifikaciju sekundarnoga proizvoda ako je i on dostupan zasebno.

U kompletu koji se sastoji od obrazovne programske podrške te korisničkoga i tehničkoga priručnika jedan ISBN možemo dodijeliti za sve jedinice građe, uz uvjet da su priručnici nužni za korištenje programskom podrškom i upotrebljivi su samo kao dodatak programskoj podršci. Ako su priručnici dostupni zasebno, tad svaki priručnik mora imati zaseban ISBN.

Kad je glavni dio kompleta proizvod koji nije ni knjiga ni obrazovna programska podrška, tada, čak i ako je brošura uključena kao prateći element (npr. brošura s uputama), komplet ne podliježe dodjeli ISBN-a.

7. Pitanja povezana s dodjelom

7.1 Popis objavljenih publikacija (*backlist*)

Kad se nakladnik učlani u sustav ISBN-a nakon što već počne s objavljivanjem, obvezan je dodijeliti ISBN-ove svim publikacijama s popisa objavljenih publikacija (*backlist*) i objaviti ISBN-ove u svim katalogizacijama koje proizvede, neovisno o tome jesu li ti katalogi u tiskanome ili digitalnome obliku. ISBN se također mora navesti i na prvome dostupnom pretisku ili ponovljenome izdanju naslova s popisa objavljenih publikacija.

7.2 Publikacije objavljene u sunakladništvu

Publikaciji objavljenoj kao rezultat suradnje dvaju ili više nakladnika obično se dodjeljuje ISBN nakladnika koji je zadužen za raspacavanje. Međutim, svaki sunakladnik može dodijeliti svoj ISBN i istaknuti ga na stranici na kojoj se navodi podatak o autorskom pravu. U tome se slučaju samo jedan ISBN navodi kao crtični kôd na publikaciji.

7.3 Publikacije koje prodaju ili raspacavaju zastupnici

(U nastavku b) i d) odnose se samo na one zemlje koje još nisu u sustavu ISBN-a.)

- a. U skladu s normom ISBN-a određenom izdanju publikacije koju je objavio određeni nakladnik dodjeljuje se samo jedan ISBN. Taj se ISBN mora zadržati neovisno o tome gdje ili tko publikaciju raspacava ili prodaje.
- b. Publikacijama koje je uvezao ekskluzivni distributer ili isključivi zastupnik iz područja koje nije u sustavu ISBN-a i koje nemaju dodijeljene ISBN-ove, ISBN-ove može dodijeliti ekskluzivni distributer.
- c. Publikacijama koje je uvezao ekskluzivni distributer ili isključivi zastupnik, a kojima je na mjesto naslovne stranice izvornoga nakladnika umetnuta nova naslovna stranica s imprintom ekskluzivnoga distributera, ekskluzivni distributer ili isključivi zastupnik treba dati novi ISBN. ISBN izvornoga nakladnika također je potrebno navesti.
- d. Publikacijama koje je uvezlo više distributera iz područja koja nisu u sustavu ISBN-a i kojima nisu dodijeljeni ISBN-ovi, ISBN-ove može dodijeliti ured za ISBN odgovoran za te distributere.

7.4 Preuzimanje jednoga nakladnika od strane drugoga

Nakladnik koji preuzme drugoga nakladnika može nastaviti upotrebljavati neiskorištene ISBN-ove iz izvorno dodijeljene oznake nakladnika. Nacionalni ured za ISBN odgovoran za tu oznaku nakladnika mora se obavijestiti o promjeni vlasništva oznake nakladnika. Ako

se knjige nastave objavljivati pod nazivima obaju nakladnika, tad nakladnici mogu zadržati različite oznake nakladnika ili dijeliti istu oznaku, ovisno o praksi tržišta.

7.5 Preuzimanje cjelokupne naklade i prava na objavljivanje

Nakladnik koji preuzme cjelokupnu nakladu i pravo na objavljivanje publikacije/a može nastaviti upotrebljavati izvorno dodijeljene ISBN-ove sve dok ne objavljuje pretisak ili reizdanje publikacije pod ISBN-om iz vlastite oznake nakladnika.

7.6 Nakladnici s više mjesta objavljivanja

Nakladnik koji djeluje u nekoliko mjesta, a koja su zajedno navedena u impresumu publikacije, publikaciji mora dodijeliti samo jedan ISBN.

Nakladnik koji djeluje u zasebnim uredima ili podružnicama u različitim mjestima, može imati dodijeljene oznake nakladnika za svaki ured ili podružnicu. Međutim, svakoj publikaciji dodjeljuje se samo jedan ISBN, i to ureda ili podružnice koja je odgovorna za publikaciju.

7.7 ISBN-ovi se ne mogu ponovno dodijeliti

Kad mjerodavni ured za ISBN nakladniku dodijeli oznaku nakladnika i pripadajuće oznake publikacija, nakladnik može dodijeliti ISBN-ove publikacijama na koja ima prava. Međutim, nakon što mjerodavni ured za ISBN nakladniku dodijeli ISBN-ove, nakladnik ne smije preprodavati, ponovno dodijeliti, prenijeti ili podijeliti svoj popis ISBN-ova drugim nakladnicima.

7.8 ISBN-ovi se nikada ne smiju ponovno upotrijebiti

Jednom dodijeljen omeđenoj publikaciji, ISBN se nikada ne smije ponovno upotrijebiti za identifikaciju druge omeđene publikacije, čak i ako se ustanovi da je izvorni ISBN dodijeljen pogreškom. Nakladnik koji otkrije da je ISBN pogrešno dodijeljen, treba taj broj obrisati s popisa neiskorištenih brojeva. Nakladnik je također dužan pogrešan ISBN prijaviti mjerodavnomu uredu za ISBN. Registracijski ured za ISBN obavijestit će mjerodavno bibliografsko središte o pogrešnoj dodjeli ISBN-a.

8. Upisnik ISBN-a i pridruženih metapodataka

Dostupnost opisnih metapodataka bitna je i za prodaju i za katalogiziranje knjiga. Postoje dokazi da kvalitetniji metapodaci rezultiraju većom prodajom. Odgovornost je nakladnika obavještavati mjerodavni ured za ISBN ili organizaciju odgovornu za održavanje registracija publikacija o ISBN-ovima koje će dodijeliti predstojećim publikacijama. Podaci moraju sadržavati sljedeći minimum metapodatkovnih (opisnih) elemenata koji trebaju biti uskladivi s normom ONIX za knjige – Informacijskim normama za knjižne proizvode, čije provođenje nadgleda EDItEUR i pridružene organizacije.

Element podatka	Napomene	Element(i) ONIX 3	Obvezni
ISBN	u 13-znamenkastome	<ProductIdentifier>	Y

	obliku ISBN-a, bez razmaka ili spojnice		
Proizvodni oblik	kodirani podatak za medij i/ili format proizvoda <i>Fizička mjerenja također mogu pridonijeti razlikovanju dvaju fizičkih proizvoda koji su u istome uvezu i istoga formata.</i>	<ProductComposition> <ProductForm> <ProductFormDetail> <ProductFormFeature> <Measure> <ProductPart>	Y Y N N N N
Nakladnička cjelina	naslov nakladničke cjeline i brožani podatak (ako je primjenjivo)	<Collection> composite	Y
Naslov	naslov publikacije s podnaslovom ili drugim elementima naslova (ako je primjenjivo)	<TitleDetail> composite	Y
Suradnik	oznaka uloge i ime suradnika	<Contributor> composite [Identifier (ISNI) optional]	N
Izdanje	broj izdanja (za izdanja nakon prvoga), vrsta i oblik navođenja	<EditionTypeCode> <EditionNumber> <EditionStatement>	N Y(nakon prvog izdanja) N
Jezik/ci teksta	upotrebljavaju se kodovi za jezik iz norme ISO 639-2/B	<Language> composite	Y
Imprint	zaštićeni naziv nakladnika pod kojim je objavljena publikacija	<Imprint> composite [Identifier (ISNI) optional]	Y
Nakladnik	osoba ili organizacija koja je vlasnik imprinta na dan objavljivanja publikacije	<Publisher> composite [Identifier (ISNI) optional]	Y
Zemlja izdavanja	upotrebljavaju se kodovi za zemlju iz norme ISO 3166-1	<CountryOfPublication>	Y
Datum izdavanja	datum prvoga objavljivanja pod tim ISBN-om; u obliku iz norme ISO 8601 (GGGGMMDD)	<PublishingDate> composite	Y
ISBN matične publikacije	ISBN matične publikacije čiji je predmetna publikacija dio (ako je primjenjivo)	<RelatedProduct> composite <RelatedWork> composite	N N

	<i>Navodi se kad je ISBN dodijeljen za poglavlje, dio, dio kompleta ili nakladničke cjeline.</i>		
	<i>Za digitalne publikacije predviđena je i mogućnost da ISBN dodijeli posrednik ako nakladnik to nije učinio.</i>	<RecordSource...> Elements	N
	<i>Slično prethodno navedenom, različiti uvjeti upotrebe (ograničenja upotrebe) ili zahtjevi operativnoga sustava mogu pridonijeti razlikovanju dvaju jednakih proizvoda. Napomena: "Epub" nema nikakvu vezu s IDPF-ovim formatom datoteke EPUB, to je jednostavno kratica za "e-publikaciju".</i>	<ProductFormFeature> <EpubTehncialProtection> <EpubUsageConstraint>	N N N

Napomena: U nekim slučajevima ONIX-ov prikaz ISBN-ovih metapodataka upotrebljava kompozite, pa se na prvi pogled može činiti da će jednostavni podatkovni element biti dovoljan, ili upotrebljava kodirane vrijednosti u kojima je samo jedan kôd valjan. Takav pristup osigurava da ISBN-ovi metapodaci mogu biti navedeni u ONIX-u za ISBN, koji je sastavni podskup sadašnjega ONIX-a za knjige (ONIX 3.0).

Međunarodni ured za ISBN dostavit će shemu XML-a na zahtjev.

Baze podataka koje povezuju ISBN-ove s njihovim metapodacima (kao što su popisi knjiga u tisku, nacionalna bibliografija itd.) trebaju biti dostupne i redovito se posuđevnjivati. Kad registracijski uredi za ISBN nemaju takve usluge, oni su i dalje neovisno o tome odgovorni za povezivanje s odgovarajućim pružateljima usluga kako bi se osigurala dostupnost tih usluga. Uredi za ISBN i nakladnici bibliografskih baza podataka korisnicima mogu naplatiti naknadu za pristup tim informacijama.

9. ISBN za digitalne publikacije i obrazovnu programsku podršku

9.1 ISBN za digitalne publikacije

Digitalnoj publikaciji (npr. e-knjizi, aplikaciji za e-knjige, CD-ROM-u ili publikaciji dostupnoj na internetu) dodjeljuje se ISBN ako:

- sadržava tekst
- dostupna je javnosti
- nema namjeru postati neomeđena građa.

Takve publikacije mogu sadržavati slike i zvuk.

Digitalne publikacije kojima se *ne* dodjeljuje ISBN:

- publikacije koje se učestalo osuvremenjuju, a pristup tim promjenama moguć je neposredno nakon unosa, npr. *online* baze podataka
- mrežne stranice
- reklamni ili oglasni materijali
- digitalne oglasne ploče
- e-pošta i druge vrste digitalne korespondencije
- tražilice
- igre
- osobni dokumenti (npr. elektronički/digitalni životopisi i osobni profili)
- planeri/dnevnici.

9.2 ISBN za programsku podršku

ISBN se upotrebljava za identifikaciju određene programske podrške namijenjene obrazovanju i/ili poduci, kao što su proizvodi za učenje s pomoću računala, uz uvjet da se ne može prilagođavati potrebama korisnika i nije potreban unos podataka za njihovu upotrebu.

Svoj ostaloj programskoj podršci (npr. računalnim igrama) ISBN se ne dodjeljuje.

9.3 Načela za dodjelu ISBN-a digitalnim publikacijama

Publikacijama se dodjeljuju zasebni ISBN-ovi ako ih bilo koji sudionik prodajne mreže treba identificirati zasebno.

ISBN je identifikator monografskih publikacija (knjiga) i srodnih proizvoda dostupnih javnosti. ISBN se ne upotrebljava ni za identifikaciju datoteka koje služe za razmjenu između nakladnika i slagara ili tvrtki za konverziju e-knjiga ni za identifikaciju apstraktnih entiteta, kao što su tekstna djela (sadržaj).

Također je važno razlikovati radi li se o različitim "proizvodima", koji uvijek zahtijevaju zasebne ISBN-ove, ili se različiti DRM (upravljanje digitalnim pravima) ili različita ograničenja upotrebe uključuju u proizvod u trenutku transakcije između prodavača i kupca. Razlika nije uvijek uočljiva. Stoga je važno zapamtiti da su zasebni ISBN-ovi potrebni da bi se izbjegla višeznačnost u prodajnoj mreži u koju je uključeno više proizvoda i više sudionika.

Krajnji korisnik treba znati:

- a) hoće li se e-knjiga koju kupuje moći upotrebljavati na njegovu uređaju ili programskoj podršci i
- b) koje će mogućnosti knjiga imati (npr. kopiranje, ispis, posudba, pretvaranje teksta u govor itd.).

To je obično određeno kombinacijom formata datoteke i programske podrške poznate kao upravljanje digitalnim pravima (Digital Rights Management, DRM),

koja u tehničkome smislu kontrolira mogućnosti upotrebe e-knjige. Zasebni ISBN-ovi olakšavaju upravljanje informacijama, širenje i pronalaženje tih informacija te isporuku odgovarajuće inačice e-knjige.

- Kad je e-knjiga dostupna u različitim formatima, svakomu objavljenom i zasebno dostupnom formatu dodjeljuje se zaseban ISBN. Kad publikacija prelazi u novu inačicu ili format (npr. EPUB2 u EPUB3), zaseban ISBN nužan je ako su obje inačice istodobno dostupne ili ako ih prodavači ili kupci trebaju razlikovati.
- Kad se upotrebljava zaštićeni DRM koji neku inačicu veže uz određenu platformu, uređaj ili programsku podršku, za svaku takvu inačicu upotrebljava se zasebni ISBN. Kad digitalne publikacije isporučuje prodavač koji je ujedno i jedini dobavljač e-knjiga u određenome formatu, a one mogu biti kupljene samo na njegovoj mrežnoj stranici (npr. Amazon Kindle, Apple i-books) i taj prodavač ne treba ISBN-ove, tim inačicama nije potrebno dodijeliti ISBN-ove, iako bi to moglo biti korisno za praćenje prodaje ili popise raspoloživih e-knjiga u drugim bazama podataka. Ako su ISBN-ovi dodijeljeni, moraju biti jedinstveni za tu inačicu.
- Kad je publikacija u prodajnoj mreži dostupna s više od jednim DRM-om, može se dodijeliti isti ISBN, bilo da je nudi izvorni nakladnik bilo poslije u lancu nabave dobavljač, uz uvjet da tehnologija DRM-a ne utječe na korisnikov doživljaj ili ne nameće drugačija ograničenja upotrebe.
- Kad je publikacija dostupna u prodajnoj mreži s više različitih ograničenja upotrebe, bilo da je nudi izvorni nakladnik bilo poslije u lancu nabave dobavljač, svaka od njih jedinstven je proizvod i treba biti identificirana zasebnim ISBN-om.
- Kad se ograničenja upotrebe definiraju tijekom transakcije između dobavljača i kupca (na primjer kupcu se nudi usluga koja omogućuje širok izbor ograničenja upotrebe na zahtjev), tad se prilagođenoj publikaciji ne smije dodijeliti ISBN.

Primjer 1: Nakladnik proizvodi istu knjigu u dvije inačice EPUB-a, svaku s različitim ograničenjima upotrebe i distribuira ih preko različitih posrednika u prodajnoj mreži. ISBN je potreban za svaku zasebnu inačicu proizvoda.

Primjer 2: Nakladnik proizvodi datoteku u formatu EPUB i ustupa je prodavaču koji na njoj primjenjuje dva različita skupa ograničenja upotrebe stvarajući tako dvije inačice dostupne zasebno kao dva različita proizvoda. Po jedan ISBN potreban je za svaku zasebnu inačicu proizvoda (ako ISBN ne dodijeli nakladnik, može ga dodijeliti prodavač).

Primjer 3: Prodavač nudi javnosti mogućnost kupnje e-knjige uz određivanje DRM-a na zahtjev. U tom se slučaju DRM primjenjuje pri kupoprodaji i s obzirom na to da nema nejasnoća između prodavača i kupca, nema potrebe dodjeljivati zasebne ISBN-ove.

Primjer 4: Nakladnik objavljuje publikaciju – jedna inačica publikacije dostupna je s mogućnošću pretvaranja teksta u govor, a druga bez te mogućnosti (kontrolirano s pomoću programske podrške DRM-a). Svaka inačica mora imati zaseban ISBN kako bi određena svojstva bila jasna mogućim kupcima i korisnicima (osobito onima koji traže publikacije kojima se lako koristiti) te kako bi se inačice mogle međusobno razlikovati.

Primjer 5: Nakladnik nudi ograničen i unaprijed definiran skup različitih ograničenja upotrebe pojedinih publikacija u prodajnoj mreži (npr. jednu inačicu koju je moguće ispisati i jednu za koju ne postoji ta mogućnost; mogućnost najma na 3 ili 6 mjeseci). Sve su to zasebne publikacije i zahtijevaju zaseban ISBN.

Primjer 6: Nakladnik nudi velik broj varijanti (npr. različiti načini upotrebe mogu se izabrati u dodatnom izborniku ili sustavu odabira), a svakoj potencijalnoj kombinaciji ISBN se ne dodjeljuje jer su to zapravo prilagođene publikacije proizvedene na zahtjev.

- Ako nakladnicima posrednici izrađuju različite formate njihovih e-knjiga, oni posrednicima trebaju osigurati zasebne ISBN-ove za identifikaciju svakoga formata.

Ako nakladnik posrednicima ne osigura ISBN-ove za svaki zasebni format, tad posrednici mogu dodijeliti vlastite ISBN-ove. Registracijski uredi za ISBN u tu će svrhu osigurati ISBN-ove za posrednike. U tom slučaju izvještaj o ISBN-ovima i pripadajućim metapodacima posrednik treba poslati nakladniku, nacionalnomu uredu za ISBN i drugim bibliografskim uredima.

(Pažnja: Način opisan u ovome odlomku nije preporučeno rješenje i primjenjuje se samo kad nakladnik odbije dodijeliti zasebne ISBN-ove svakomu proizvodu.)

- Knjizi koju digitalizira knjižnica ili druga organizacija, može biti dodijeljen novi ISBN. Ako je digitalna inačica dostupna javnosti, tad joj se kao novom proizvodu, neovisno o tome naplaćuje li joj se pristup ili ne, dodjeljuje zasebni ISBN.

10. ISBN za publikacije koje se tiskaju na zahtjev

Za potrebe dodjele ISBN-a tisak na zahtjev smatra se oblikom tiskarske tehnologije.

Publikacija tiskana na zahtjev tiskana je i uvezana publikacija koja odgovara posebno narudžbi kupca. Takvi zahtjevi česti su za pojedinačne primjerke publikacija koji bi se inače proglasili publikacijama "izvan tiska" jer uobičajena naklada ne bi bila ekonomična.

Ako je inačica publikacije na zahtjev u drugačijemu obliku od prije objavljenih inačica koje nisu tiskane na zahtjev (npr. ako tvrdi uvez postaje meki jer se uvez mijenja u skladu sa zahtjevom), potreban je novi ISBN, isto kao i za sve druge promjene proizvodnoga oblika. Manje promjene, kao npr. smanjivanje veličine radi usklađivanja sa specifikacijama tiskarskih strojeva koji služe za tiskanje "na zahtjev", ne zahtijevaju novi ISBN.

ISBN se obično dodjeljuje publikaciji koja se tiska na zahtjev kad ona postane dostupna javnosti ili je navedena kao dostupna na zahtjev, a ne kad se tiska.

"Prilagođenoj" ili "personaliziranoj" inačici knjige koja se tiska na zahtjev, kojoj kupac, a ne nakladnik, određuje sadržaj knjige i koja ima ograničenu dostupnost, ne dodjeljuje se ISBN.

11. Obrazovni paketi (*course packs*)

Obrazovni paket materijalna je ili digitalna kompilacija različitih sadržaja i može uključivati dijelove knjiga, članke iz časopisa, autorske materijale učitelja te multimedijske sadržaje. Pojedinih komponentama treba biti dodijeljen ISBN samo ako su dostupne zasebno te

ako podliježu dodjeli ISBN-a. Obrazovnomu paketu ne treba dodijeliti ISBN ako je on prilagođen pojedinačnom krajnjem korisniku. Međutim, ako je obrazovni paket javno dostupan široj zajednici (npr. u fakultetskim knjižarama), tad mu treba dodijeliti ISBN.

12. Manji nakladnici i nakladnici koji objavljuju u vlastitoj nakladi

Vlastita naklada oblik je objavljivanja knjiga (digitalnih ili tiskanih) od strane autora bez uključivanja službeno osnovanog nakladnika. Autor preuzima financijski rizik i odgovoran je za cjelokupni proces objavljivanja. Autor može cjelokupni proces ili njegov dio dodijeliti tvrtkama koje nude te usluge.

U slučaju vlastite naklade autor se smatra podnositeljem, tj. registriranim nakladnikom, i može mu se dodijeliti oznaka nakladnika i raspon ISBN-ova odgovarajuće duljine ili, ako je mjerodavni Ured za ISBN rezervirao raspon brojeva za dodjelu manjim nakladnicima i vlastitoj nakladi, pojedinačni ISBN.

Napomena : Hrvatski ured za ISBN dodjeljuje oznake nakladnika svim nakladnicima.

Registracijski ured može odrediti ograničenje broja ISBN-ova koji mogu biti dodijeljeni nakladniku iz zajedničkoga prefiksa prije nego nakladnik podnese zahtjev za dodjelu vlastite oznake nakladnika i vlastitoga niza brojeva.

ISBN se ne dodjeljuje trećim stranama koje nude svoje usluge, osim ako su i same nakladnici.

Nakladnici trebaju biti svjesni da ako pružatelj usluga nudi dodjelu ISBN-a iz svojega raspona ISBN-ova, tada će vjerojatno i on biti naveden kao nakladnik u bazama podataka povezanim s ISBN-om.

Ako je publikacija dostupna isključivo na jednoj platformi i nije dostupna u prodajnoj mreži, tad ISBN nije obvezan. Međutim, ako postoji mogućnost da će publikacija biti dostupna u prodajnoj mreži (npr. od prodavača), tad je potrebno dodijeliti ISBN.

Pažnja: ISBN-ove je potrebno zatražiti od registracijskoga ureda za ISBN odgovornoga za zemlju u kojoj nakladnik ima sjedište, bez obzira na lokaciju platforme ili pružatelja usluge objavljivanja.

13. Navođenje i smještaj ISBN-a na publikacijama

13.1 Općenito

ISBN se mora navesti na samoj jedinici građe.

U slučaju tiskanih publikacija ISBN se mora navesti:

- na poledini naslovne stranice (stranice na kojoj su navedena autorska prava)
- na dnu naslovne stranice (ako nema mjesta na njezinoj poledini)
- na donjemu dijelu vanjskih korica
- na dnu poledine ovitka ili bilo kojega drugog oblika zaštite, kutije ili omota.

U slučaju digitalnih publikacija ISBN se mora navesti:

- na naslovnome zaslonu, prvome prikazanom zaslonu (CD-ovi, mrežne publikacije) ili zaslonu koji sadržava naslov publikacije ili na njegovu ekvivalentu (npr. na početnome zaslonu s kojega se pristupa sadržaju i/ili na zaslonu s podatkom o autorskom pravu).

U slučaju obrazovnih/instruktivnih filmova, videa i prozirnica ISBN se mora navesti u najavnoj/odjavnoj špici.

Ako se publikacija objavljuje u spremniku koji je njezin sastavni dio (npr. CD, kasete ili diskete), ISBN treba istaknuti na naljepnici, odnosno na svim mjestima na kojima su navedeni podaci o sadržaju u spremniku. Ako je ISBN nemoguće otisnuti na spremniku ili naljepnici, treba ga istaknuti na dnu poledine spremnika (npr. kutije, omotnice ili okvira).

Ako su različiti formati digitalne publikacije zasebno dostupni, dodjeljuju im se zasebni ISBN-ovi. Ako je publikacija dostupna u dva formata koji se uvijek prodaju zajedno, potreban je samo jedan ISBN. Kad su formati dostupni zasebno, svi ISBN-ovi trebaju biti navedeni jedan ispod drugoga na svim inačicama s naznakom o formatu u zagradi na kraju svakoga ISBN-a. Ako je riječ o tiskanim izdanjima isto se, ako su poznati, navode ISBN-ovi različitih formata.

Primjeri: ISBN 978-951-45-9693-3 (tvrdi uvez)
 ISBN 978-951-45-9694-0 (meki uvez)
 ISBN 978-951-45-9695-7 (PDF)
 ISBN 978-951-45-9696-4 (EPUB)

ISBN je također potrebno navesti na svakoj pojedinoj popratnoj jedinici građe koja se objavljuje zajedno s publikacijom.

Kako bi ISBN uvijek bio lako čitljiv, potrebno ga je otisnuti u većemu fontu (tj. fontu 9 ili većemu).

13.2 ISBN u obliku crtičnoga kôda

Brzo širenje skeniranja crtičnoga kôda dovelo je do važnoga sporazuma postignutoga između organizacije GS1 (prije: EAN International i Uniform Code Council) te Međunarodnoga ureda za ISBN i Međunarodnoga ureda za ISMN, koji je omogućio da se ISBN ugradi u crtični kôd EAN-13. Time je ISBN postao međunarodni identifikator koji je uskladiiv sa shemom crtičnoga kôda u cijelome svijetu.

Predstavljanje ISBN-a s pomoću simbola crtičnoga kôda EAN-13 mora biti u skladu s normom ISO/IEC 15420 (specifikacija simbola crtičnoga kôda EAN/UPC), koja zahtijeva upotrebu simbola EAN-13 u skladu s preporukama organizacije GS1. Crtični-kôd EAN sastoji se od 13 znamenaka.

Primjer ISBN-a kodirana kao simbol crtičnoga kôda EAN-13 prikazan je u nastavku:

ISBN 978-92-95055-12-4

Kad se upotrebljava u crtičnome kôdu, ISBN se mora prikazati u čitljivome obliku točno iznad simbola crtičnoga kôda EAN-13, a prethoditi mu mora akronim "ISBN".

Primjer otisnutoga ISBN-a u obliku crtičnoga koda EAN-13:

ISBN 978-92-95055-12-4

9 789295 055124

Dodatne informacije o uvođenju i upotrebi simbola crtičnoga kôda EAN-13 pružaju uredi za ISBN i Međunarodni ured za ISBN. Registracijski uredi za ISBN potiču se na izravnu suradnju s organizacijama GS1 na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Preporučeno mjesto navođenja simbola crtičnoga kôda EAN-13 za publikacije donji je desni kvadrant poleđine, u blizini hrpta.

13.3 Dodatni peteroznamenasti kôd

U SAD-u i Kanadi peteroznamenasti dodatak crtičnome kodu upotrebljava se u knjižarstvu za označivanje cijene. Za dodatne informacije o crtičnim kôdovima u SAD-u i Kanadi posjetite mrežnu stranicu udruženja Book Industry Study Group (<http://bisg.org>).

Dodatni peteroznamenasti kôd ne bi trebao služiti kao informacija o cijeni u drugim zemljama, iako bi se mogao upotrijebiti s prefiksom "9" za internu upotrebu nakladnika (npr. rukovanje povratom publikacija). Ti dopunski kodovi uvijek počinju s "9" i kreću se u rasponu "90000 – 98999".

13.4 Algoritam za generiranje kontrolne znamenke ISBN-a

Za informaciju o izračunu kontrolne znamenke ISBN-a pogledajte poglavlje *Izračun kontrolne znamenke* (odjeljak A1.1., Dodatak 1).

14. Upravljanje sustavom ISBN-a

14.1 Općenito

Upravljanje sustavom ISBN-a odvija se na tri razine: međunarodnoj razini, razini registracijskih ureda za ISBN i razini nakladnika.

14.2 Međunarodno upravljanje

Osnovne su uloge i odgovornosti Međunarodnoga ureda za ISBN:

- promovirati, koordinirati i nadgledati upotrebu sustava za ISBN širom svijeta
- predstavljati interese zajednice ISBN-a drugim relevantnim organizacijama
- imenovati odgovarajuće organizacije registracijskim uredima za ISBN i prema potrebi opozivati ta imenovanja
- definirati registracijske skupine i njihova područja odgovornosti te dodijeliti te skupine odgovarajućim registracijskim uredima za ISBN

- odrediti pravila registracijske skupine na temelju kojih se utvrđuju duljine dostupnih oznaka nakladnika unutar svake skupine i trajno osiguravati javnu dostupnost točnog i sveobuhvatnog popisa tih pravila
- dodijeliti raspon jedinstvenih oznaka nakladnika unutar odgovarajuće registracijske skupine registracijskim uredima za ISBN te održavati cjelovit i točan upisnik dodijeljenih oznaka nakladnika
- osiguravati održavanje ISBN-ova i pripadajućih metapodataka s pomoću upisnika u registracijskim uredima
- razvijati, nadgledati i provoditi pravila i postupke na kojima se temelji djelatnost ureda za ISBN i dodjela ISBN-ova u tim uredima, uključujući i pristojbe povezane s dodjelama
- pomagati pri razmatranju i rješavanju dvostrukih dodjela ISBN-a
- razmatrati i odlučivati o svim žalbama koje se odnose na odluke registracijskih agencija
- razvijati, održavati i učiniti javno dostupnom dokumentaciju namijenjenu korisnicima sustava ISBN-a
- primjenjivati i održavati modele financiranja nužne za djelovanje Međunarodnoga ureda za ISBN, uključujući novčane doprinose pojedinih registracijskih ureda za ISBN, ali ne ograničavajući se samo na njih.

14.3 Registracijski uredi za ISBN

Za upravljanje sustavom ISBN-a unutar pojedine registracijske skupine odgovoran je registracijski ured za ISBN. Registracijski ured za ISBN može djelovati na temelju nacionalne, regionalne, jezične ili neke druge logične podjele odgovornosti u skladu s raspodjelom skupina.

Unutar skupine može biti nekoliko nacionalnih ureda (npr. identifikatori skupine 978-0 i 978-1 imaju odvojene urede u Australiji, engleskom govornom području Kanade, Velikoj Britaniji, SAD-u i tako dalje).

Pri dodjeli ISBN-a mjerodavni ured za ISBN može naplatiti uslugu dodjele ISBN-a. Takve naknade temelje se na pokrivanju troškova dodjele.

Usluge mogu uključivati dodjelu identifikacijskih kodova i brojeva, omogućivanje pristupa tim kodovima i brojevima i/ili drugim podacima ili informacijama nastalima u vezi s primjenom norme ISO 2108. Registracijski uredi za ISBN mogu nuditi i druge usluge koje nisu povezane s dodjelom ISBN-a, uz uvjet da kupnja takvih dodatnih usluga nije uvjet za dobivanje ISBN-a.

Uloge i odgovornosti registracijskih ureda za ISBN jesu:

- osiguranje neprekidnoga pružanja usluga
- izdavanje obavijesti o dodjeli ISBN-a ili oznake nakladnika podnositelju molbe za određenu omeđenu publikaciju ili naziv nakladnika

- stvaranje, upravljanje i održavanje popisa ISBN-ova i pripadajućih metapodataka te administrativnih podataka u skladu s pravilima koja je utvrdio Međunarodni ured za ISBN. (Zadaće koje se odnose na metapodatke uredi za ISBN mogu prenijeti na ovlaštene bibliografske urede, u skladu s ovim specifikacijama.)
- ispravljanje netočnih ISBN-ova i metapodataka, ako postoji dokaz o njihovoj netočnosti
- osiguravanje dostupnosti ISBN-ova i pripadajućih metapodataka drugim registracijskim uredima i korisnicima sustava ISBN-a u skladu s pravilima koja je utvrdio Međunarodni ured za ISBN
- prikupljanje i održavanje statističkih podataka o svojim aktivnostima povezanim s ISBN-om te slanje izvještaja o njima Međunarodnomu uredu za ISBN u dogovorenim vremenskim razmacima
- promicanje sustava ISBN-a te edukacija i obučavanje za korištenje sustavom u skladu s odredbama izdanja norme ISBN-a koja je u to vrijeme na snazi
- pridržavanje pravila i postupaka koje je utvrdio Međunarodni ured za ISBN u skladu s odredbama izdanja norme ISBN-a koja je u to vrijeme na snazi
- javljanje nakladnicima koji se ne koriste sustavom ISBN-a, savjetovanje o važnosti i vrijednosti dodjeljivanja ISBN-ova svim publikacijama koje podliježu dodjeli te pružanje svih informacija o primjeni norme.

U nekim zemljama mjerodavni registracijski ured dodjeljuje ISBN-ove publikacijama koje su dostavljene obveznim primjerkom, a nije im dodijeljen ISBN. Mjerodavni ured tad obavještava nakladnika o ISBN-u koji je dodijeljen i objavljuje ga u nacionalnoj bibliografiji.

14.4 Administrativni poslovi nakladnika

Nakladnici su odgovorni za dodjeljivanje oznaka publikacije pojedinim jedinicama građe koje objavljuju i za osiguravanje primjene odgovarajućih propisa. Oni mogu podnijeti zahtjev i potom dobiti oznaku nakladnika od registracijskoga ureda za ISBN zajedno s pojedinim ISBN-ovima koji su im na raspolaganju u okviru dodijeljene oznake nakladnika (ispis ili elektroničku datoteku). Neki registracijski uredi za ISBN mogu naplatiti naknadu za te usluge.

Registracijski ured za ISBN odredit će raspon oznaka publikacije koji će biti dostupan nakladniku. Raspon će se ustvrditi na temelju trenutne i planirane produkcije i izravno je povezan s duljinom dodijeljene oznake nakladnika. Nakladnik zato registracijskomu uredu za ISBN treba dati što je više moguće podataka o svim svojim dostupnim publikacijama s popisa objavljenih publikacija (*backlist*) te sadašnjim i planiranim publikacijama radi dodjele oznake nakladnika odgovarajuće veličine. Registracijski ured za ISBN može u početku dodijeliti manji raspon brojeva od zatraženoga ako nakladnik nije siguran u to koliko će publikacija objaviti.

Nakladnik mora registracijskomu uredu za ISBN (ili za to zaduženoj lokalnoj bibliografskoj ustanovi) dostaviti određenu količinu metapodataka o publikaciji kojoj se dodjeljuje ISBN. Specifikacije koje se odnose na vrstu i format metapodataka utvrđuje Međunarodni ured za ISBN u suradnji s registracijskim uredima za ISBN (vidi 8. poglavlje).

Ako posrednik dodjeljuje ISBN-ove drugih nakladnika ili svoje ISBN-ove, tada te ISBN-ove i povezane metapodatke treba poslati nakladniku te mjerodavnomu registracijskom uredu za ISBN i drugim bibliografskim uredima.

Nakladnici trebaju djelovati u skladu s uputama mjerodavnoga registracijskog ureda za ISBN. Ako nakladnik ne postupa u skladu s uputama mjerodavnoga registracijskog ureda za ISBN (npr. ne dostavlja potrebne metapodatke, preprodaje ili dijeli ISBN-ove), tad mjerodavni ured može uskratiti dodjelu oznaka nakladnika ili oznaka publikacije sve dok nakladnik ne ispuni propisane uvjete.

Dodatne informacije i detaljne upute koje se tiču sustava ISBN-a, dostupne su u mjerodavnome registracijskom uredu za ISBN.

15. ISBN i GS1

Radi poticanja međusobne suradnje 1997. godine sklopljen je ugovor među organizacijama EAN International (EAN), Vijeće za uniformno kodiranje (Uniform Code Council, UCC), Međunarodni ured za ISBN (International ISBN Agency) i Međunarodni ured za ISMN (International ISMN Agency). Taj sporazum njihovim predstavnicima omogućuje status promatrača na općim skupštinama svake od organizacija, predlaže konzultacije i regulira označivanje netiskane knjižne građe. U veljači 2005. godine EAN International i Uniform Code Council (UCC) udružili su se pod nazivom GS1.

Podaci za kontakt:

GS1 Global Office
Blue Tower
Avenue Louise 326
B-1050 Brussels
Belgium
Tel: (+32 2) 788 7800
Fax: (+32 2) 788 7899
E-adresa: contactus@gs1.org
URL: <http://www.gs1.org>

Podaci za kontakt za nacionalne organizacije GS1: <http://www.gs1.org/contact>

16. ISBN i drugi identifikatori

16.1 DOI

Digitalni identifikator objekta (Digital Object Identifier, DOI®) sustav je za identifikaciju sadržaja objekata u digitalnome okruženju. Oznake DOI® dodjeljuju se svakomu entitetu za upotrebu na digitalnim mrežama. Upotrebljavaju se za pružanje aktualnih informacija, uključujući i mjesta gdje se oni ili informacije o njima mogu pronaći na internetu. Informacija o digitalnome objektu, kao i o mjestu gdje se digitalni objekt nalazi, može se tijekom vremena mijenjati, ali se pripadajuća oznaka DOI neće mijenjati.

International DOI Foundation / Međunarodna zaklada za DOI
EDItEUR
United House
North Road
London N7 9DP
UK
Tel: +44 (0)20 7503 6418
Fax: +44 (0)20 7503 6418
E-adresa: contact@doi.org
URL: <http://www.doi.org>

16.2 GTIN

GTIN (Globalni broj trgovačke jedinice / Global Trade Item Number) generički je pojam za sve identifikatore proizvoda EAN.UCC, uključujući EAN-13 za prikaz ISBN-a.

GS1 Global Office / Međunarodni ured GS1
Blue Tower
Avenue Louise 326
B-1050 Brussels
Belgium
Tel: (+32 2) 788 7800
Fax: (+32 2) 788 7899
E-adresa: contactus@gs1.org
URL: <http://www.gs1.org/barcodes/technical/idkeys/gtin>

16.3 ISAN

Međunarodni standardni audiovizualni broj (The International Standard Audiovisual Number, ISAN), ISO 15706-1 i 15706-2, neobavezni je sustav obrojčivanja i shema metapodataka koji omogućuju prepoznavanje bilo kojega audiovizualnog djela, uključujući filmove, kratke filmove, dokumentarne filmove, televizijske programe, sportske događaje, reklame i njihove srodne inačice.

Mjerodavna registracijska agencija za ISAN:

ISAN International Agency / Međunarodna agencija za ISAN
1A, rue du Beulet
CH-1203 Geneva
Switzerland
Phone: (+41) 22 545 10 00
Fax: (+41) 22 545 10 40
E-adresa: info@isan.org
URL: <http://www.isan.org>

16.4 ISBN-A

Aktivni ISBN (Actionable ISBN, ISBN-A) sintaksa je i usluga koju pružaju neki registracijski uredi za ISBN, a pokrenuo ga je DOI®; postojeći se ISBN izražava u sustavu DOI-ja pružajući mogućnost povezivanja ISBN-a s jednim ili više URL-ova.

International ISBN Agency / Međunarodni ured za ISBN
48/49 Russell Square
London

WC1B 4JP
Tel: +44 (0)20 7580 8536
E-adresa: info@isbn-international.org
URL: <http://www.doi.org/factsheets/ISBN-A.html>

16.5 ISLI

Međunarodni standardni identifikator poveznica (The International standard link identifier, ISLI), ISO 17316, određuje identifikator poveznica između entiteta (ili njihovih imena) u području informacije i dokumentacije. Ti entiteti mogu biti dokumenti, medijski izvori, ljudi ili apstraktniji pojmovi, npr. vrijeme ili mjesto.

Postoji mogućnost da će se razviti neke aplikacije koje povezuju ISLI i ISBN. Više će informacija biti pravodobno dostupno.

Sustavom ISLI upravlja the International Information Content Industry Association (ICIA):

International ISLI Agency / Međunarodni ured za ISLI

International Information Content Industry Association
2/F, Hongkong Offshore Centre
No. 28 Austin Avenue
Tsim Sha Tsui
Kowloon
Hong Kong
Tel: (+852) 92091120
E-adresa: service@isli-international.org
URL: <http://www.isli-international.org>

16.6 ISMN

Međunarodni standardni broj notirane glazbe (International Standard Music Number, ISMN) identificira svu objavljenu notiranu glazbu, bez obzira na to je li namijenjena za prodaju, posudbu ili je besplatna.

ISMN se ne upotrebljava za knjige o glazbi, kojima se dodjeljuje ISBN, niti se upotrebljava za tonske zapise, CD-ove ili videozapise.

Za ISMN mjerodavan je Međunarodni ured za ISMN:

International ISMN Agency / Međunarodni ured za ISMN
Schlossstr. 5012165 Berlin, Germany
Tel.: (+49 30) 7974 5002
Fax: (+49 30) 7974 5254
E-adresa: ismn@ismn-international.org
URL: <http://ismn-international.org>

16.7 ISNI

Međunarodni standardni broj imena (International Standard Name Identifier, ISNI) ISO je norma (ISO 27729) čiji je cilj identifikacija javnih identiteta sudionika, to jest identiteta kojima se javno koriste sudionici u medijskoj industriji uključeni u stvaranje, proizvodnju,

upravljanje i lanac raspačavanja sadržaja. Sustav ISNI jedinstveno identificira javne identitete u mnogim područjima kreativnoga djelovanja. ISNI pruža alat za razlikovanje javnih identiteta koji bi se inače mogli zamijeniti. ISNI nema namjeru pružati izravan pristup opsežnim informacijama o pojedinome javnom identitetu, ali može osigurati poveznice na druge sustave u kojima se takve informacije nalaze.

Dodatne informacije mogu se dobiti od EDItEUR-a:

EDItEUR
United House
North Road
London N7 9DP
UK
Tel: +44 (0)20 7503 6418
Fax: +44 (0)20 7503 6418
E-adresa: info@editeur.org
URL: <http://www.isni.org>

16.8 ISRC

Međunarodni standardni kôd za snimke (International Standard Recording Code, ISRC) standardni je međunarodni identifikator za zvučne snimke i glazbene videozapise (ISO 3901). Njime se obroćuje svako snimljeno djelo (ne fizička jedinica), bez obzira na kontekst ili nosač na kojem je objavljeno. Kodirani ISRC osigurava automatsku identifikaciju snimke za potrebe plaćanja naknada.

Sustavom ISRC upravlja IFPI, Međunarodna federacija fonografske industrije:

International ISRC Agency / Međunarodni ured za ISRC
IFPI Secretariat
10 Piccadilly
London
W1J 0DD
United Kingdom
Tel: +44 (0)20 7878 7900
Fax: +44 (0)20 7878 7950
E-adresa: isrc@ifpi.org
URL: <http://www.ifpi.org/isrc>

16.9 ISSN

Međunarodni standardni broj serijske publikacije (International Standard Serial Number, ISSN), ISO 3297, međunarodni je standardni identifikator neomeđene građe (tj. publikacija koje izlaze uzastopno bez unaprijed utvrđenoga kraja izlaženja). Takve publikacije obično izlaze u uzastopnim ili integrirajućim dijelovima i uglavnom imaju numeričke i/ili kronološke oznake. Tipični primjeri uključuju serijske publikacije (npr. novine, periodiku, časopise, magazine i sl.) i neomeđenu integrirajuću građu koja se trajno osuvremenjuje (npr. publikacije sa slobodnim listovima).

ISSN-om upravlja Međunarodni ured za ISSN:

ISSN International Centre / Međunarodni ured za ISSN

5 rue de Turbigo
75003 PARIS
FRANCE
Tel: (+33) 1 44 88 22 20
Fax: (+33) 1 40 26 32 43
E-adresa: secretariat@issn.org
URL: <http://www.issn.org>

Određenim publikacijama, kao što su godišnjaci, godišnji izvještaji, nakladničke cjeline itd., treba dodijeliti ISSN za serijski naslov (koji će ostati isti za sve dijelove ili pojedinačne sveske u nizu) i ISBN za svaki pojedini svezak. Ako se publikaciji dodjeljuju i ISBN i ISSN, oni moraju biti jasno vidljivi na publikaciji.

16.10 ISTC

Međunarodni standardni kôd teksta (The International Standard Text Code, ISTC), ISO 21047, sustav je obrojčivanja za jedinstvenu identifikaciju tekstnih djela; pojam "djelo" može se odnositi na bilo koji sadržaj koji se pojavljuje u konvencionalnim tiskanim knjigama, zvučnim knjigama, statičnim e-knjigama ili digitalnim knjigama s dodatnim mogućnostima, kao i na sadržaj koji se može pojaviti u novinama ili časopisima.

ISTC ne dodjeljuje se fizičkim proizvodima ili drugim pojavnim oblicima nekoga djela. Takvim fizičkim proizvodima (npr. tiskanoj knjizi, zvučnoj knjizi ili njihovim digitalnim inačicama) dodijelit će se ISBN.

Dodatne informacije mogu se dobiti od Međunarodnoga ureda za ISTC:

International ISTC Agency / Međunarodni ured za ISTC
EDItEUR
United House
North Road
London N7 9DP
UK
Tel: +44 (0)20 7503 6418
Fax: +44 (0)20 7503 6418
E-adresa: info@editeur.org
URL: www.istc-international.org

16.11 ISWC

Međunarodni standardni kôd za glazbeno djelo (International Standard Musical Work Code, ISWC) identificira glazbena djela kao nematerijalno stvaralaštvo. Ne upotrebljava se za identifikaciju pojava oblika glazbenih djela ili srodnih objekata koji se odnose na glazbena djela. Takvi pojava oblici i objekti predmet su posebnih identifikacijskih sustava, kao što ISRC i ISMN (vidi opise na drugim mjestima u ovome poglavlju).

Primjer: Za identifikaciju Mozartova djela *Čarobna frula* (*Die Zauberflöte* / *The Magic Flute*) upotrijebit će se ISWC. Brojnoj tiskanoj notiranoj glazbi dodijelit će se ISMN-ovi, libretima i njihovim prijevodima ISTC-ovi (publikacije kao njihovi pojava oblici imat će ISBN-ove); videozapisima izvedbi dodijelit će se ISAN, a zvučnome zapisu opere ISRC.

Dodatne informacije mogu se dobiti od registracijskoga tijela:

CISAC
20-26 Boulevard du Parc
92200 Neuilly sur Seine France
Tel.: (+ 33 1) 55 62 08 50
Fax: (+ 33 1) 55 62 08 60
E-adresa: cisac@cisac.org
URL: <http://www.cisac.org>

16.12 SGTIN

Jedinstveni serijski broj trgovačke jedinice (SGTIN) proširuje GTIN/ISBN (vidi 16.2) uključujući serijski broj koji jedinstveno identificira primjerak proizvoda, poput posebnoga primjerka knjige. Upotrebljava se za stvaranje elektroničkoga koda proizvoda (EPC), koji se dalje može kodirati na oznake radiofrekventnoga ID-a (RFID) radi praćenja svih vrsta objekata, uključujući knjige, u prodajnoj mreži.

GS1 Global Office / Međunarodni ured GS1
Blue Tower
Avenue Louise 326
B-1050 Brussels
Belgium
Tel: (+32 2) 788 7800
Fax: (+32 2) 788 7899
E-adresa: contactus@gs1.org
URL: http://www.gs1.org/sites/default/files/docs/epc/TDS_1_8_Standard_20140203.pdf

16.13 URN

Jedinstveno ime građe (Uniform Resource Names, URN)) je trajni identifikatori izvora. Njegova sintaksa, definirana u mrežnom standardu RFC 2141, glasi:

<URN> = "URN:" <NID> ":" <NSS>

U njoj je <NID> (Namespace Identifier) identifikator imenskoga prostora, a <NSS> (Namespace Specific String) jedinstveni je niz imenskoga prostora.

Početni "urn:" i Namespace Identifier neosjetljivi su na velika i mala slova. NID "isbn" rezerviran je za sustav ISBN-a: <https://www.iana.org/assignments/urn-namespaces/urn-namespaces.xhtml#urn-namespaces-1>.

Prema predlošku, svaki URN koji se temelji na ISBN-u ima sljedeću sintaksu:

URN:ISBN<NSS>

U njoj Namespace Specific String sadži ISBN sa spojnicama ili bez njih:

URN:ISBN:978-92-95055-12-4

17. ONIX za knjige

ONIX za knjige (ONIX for Books Product Information Message) međunarodna je norma za predstavljanje i prenošenje informacija o proizvodima u knjižnoj industriji u digitalnome obliku.

ONIX za knjige razvio je EDItEUR u suradnji s Book Industry Study Group (SAD) i Book Industry Communication (Velika Britanija) te se danas upotrebljava širom svijeta. Razvojem ONIX-a danas upravlja mreža Nacionalnih skupina i Međunarodni upravni

odbor, koje koordinira EDItEUR. Najnovija inačica objavljena u vrijeme pisanja priručnika jest Izdanje 3.0.

Nakladnicima je iskustvo pokazalo da ONIX za knjige donosi dvije važne poslovne prednosti. Kao komunikacijski format, omogućuje isporučivanje iscrpnih informacija o proizvodu u prodajnoj mreži u standardnome obliku veletrgovcima i distributerima, većim trgovcima, agregatorima podataka i partnerskim tvrtkama. Pružajući predložak za sadržaj i strukturu zapisa o proizvodu, ONIX pomaže u poticanju uvođenja boljih internih informacijskih sustava koji mogu okupiti sve "metapodatke" potrebne za opis i promicanje novih naslova i naslova s popisa objavljenih publikacija (*backlist*). Isti osnovni podaci mogu se upotrebljavati za izradu informativnih listova, kataloga i drugih promotivnih materijala.

Za sve sudionike uključene u prodajnu mrežu ONIX za knjige znači učinkovitije i brže učitavanje aktualnih informacija o proizvodu u sustavima orijentiranim ka kupcima. ONIX za knjige uklanja potrebu za ručnom intervencijom, a rizik od pogreške mnogo je manji.

Kongresna knjižnica (Library of Congress) mapirala je ONIX za knjige u format za bibliografski opis MARC21, a Britanska knjižnica (British Library) u UNIMARC. U nekim nacionalnim knjižnicama ONIX se upotrebljava za dobivanje informacija o novim naslovima od nakladnika za potrebe izrade CIP zapisa (katalogizacija u publikaciji) ili za poboljšanje javnih *online* kataloga (OPAC).

Dostupni su detalji o podskupu ONIX-a za knjige, a sadržavaju metapodatke potrebne za registraciju ISBN-a. Nakladnici ga mogu upotrebljavati i za obavještanje registracijskih ureda za ISBN o dodijeljenim ISBN-ovima kad cjeloviti ONIX za knjige nije potreban.

Dodatne informacije o ONIX-u mogu se dobiti od EDItEUR-a:

EDItEUR
United House
North Road
London N7 9DP UK
Tel/fax: +44 (0)20 7503 6418
E-adresa: info@editeur.org
URL: <http://www.editeur.org/8/ONIX/>

18. Mrežna stranica Međunarodnoga ureda za ISBN

Mrežna stranica Međunarodnoga ureda za ISBN dostupna je na sljedećemu URL-u: <http://www.isbn-international.org>. Uz informacije o ISBN-u i upravljanju ISBN-om sadržava pojedinosti o kontaktima i raspone ISBN-ova nacionalnih i regionalnih registracijskih ureda za ISBN, alate i izvore, uključujući poveznice na Međunarodni upisnik nakladnika (vidi u daljnjemu tekstu) i Priručnik za ISBN na različitim jezicima.

19. Međunarodni upisnik nakladnika

Namjenska mrežna stranica dostupna na www.grp.isbn-international.org omogućuje svim korisnicima jednostavna pretraživanja prema imenu nakladnika ili prema registracijskoj skupini. Korisnicima koji se odluče registrirati dostupne su naprednije/složenije pretrage i detaljniji podaci za kontakt s nakladnicima. Svi se korisnici mogu registrirati besplatno na mrežnoj stranici. Podatke dostupne u Međunarodome upisniku nakladnika dostavljaju

izravno nacionalni registracijski uredi za ISBN, a prikupljaju se i posuvremenjuju najmanje jednom godišnje.

Korisnici ne mogu mijenjati ili stvarati podatke dostupne u Međunarodnome upisniku nakladnika jer je mrežna stranica namijenjena samo za čitanje. Ako ste nakladnik i primijetite bilo kakve netočnosti u vezi s vlastitim podacima, molimo da se javite mjerodavnomu registracijskom uredu za ISBN i provjerite imaju li oni najnovije podatke.

Međunarodni upisnik nakladnika besplatni je izvor i uključuje:

- adrese i druge podatke za kontakt s nakladnicima iz više od 200 zemalja i područja
- podatke o više od milijun registracijskih skupina ISBN-a
- podatke o tisućama malih nakladnika i nakladnika koji objavljuju u vlastitoj nakladi.

Dodatak 1: Izračun kontrolne znamenke

A1.1 Izračunavanje kontrolne znamenke

Pažnja: Sljedeće informacije služe za razvoj sustava. Nakladnici i registracijski uredi za ISBN ne bi trebali ručno izračunavati kontrolne znamenke.

Prvih 12 znamenaka ISBN-a naizmjenice se množi s 1 i 3. Kontrolna znamenka dobije se kad se od 10 oduzme ostatak koji preostane od dijeljenja zbroja težinskih umnožaka prvih 12 znamenaka s 10. Jedna je iznimka – ako se ovim izračunom dobije rezultat 10, kontrolna je znamenka nula.

Sljedeći navedene korake, izračunajte kontrolnu znamenku za ISBN 978-92-95055-12-?

Prvi korak: Odredite zbroj težinskih umnožaka prvih 12 znamenaka ISBN-a (vidjeti sljedeću tablicu).

	Prefiks sustava ISBN-a			Registracijska skupina		Oznaka nakladnika					Oznaka publikacije		Kontrolna znamenka	Zbroj
ISBN	9	7	8	9	2	9	5	0	5	5	1	2	?	
Težinski faktor	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	1	3	—	
Umnožak	9	21	8	27	2	27	5	0	5	15	1	6	—	126

Drugi korak: Zbroj težinskih umnožaka prvih 12 znamenaka ISBN-a, izračunan u prvome koraku, podijelite s 10 i odredite ostatak.

$$126/10 = 12 \text{ ostatak} = 6$$

Treći korak: Ostatak dobiven u drugome koraku oduzmite od 10. Razlika koju dobijete daje vrijednost kontrolne znamenke. Jedna je iznimka – ako je ostatak iz drugoga koraka 0, kontrolna je znamenka 0.

$$10 - 6 = 4$$

$$\text{Kontrolna znamenka} = 4$$

$$\text{ISBN} = 978-92-95055-12-4$$

Sljedeća matematička formula drugi je način prikaza izračunavanja kontrolne znamenke:

$$\text{Kontrolna znamenka} = \text{mod } 10 \{10 - [\text{mod } 10 (\text{zbroj težinskih umnožaka prvih 12 znamenaka ISBN-a})]\}$$

$$\text{Kontrolna znamenka} = \text{mod } 10 \{10 - [\text{mod } 10 (56)]\}$$

$$\text{Kontrolna znamenka} = 4$$

Zbroj težinskih umnožaka prvih 12 znamenaka i kontrolne znamenke mora biti djeljiv s 10 bez ostatka kako bi ISBN bio valjan.

NAPOMENA: Duljine elemenata registracijske skupine, nakladnika i publikacije variraju i ne moraju uvijek odgovarati onima u primjeru iz tablice. Nisu sve kombinacije registracijske skupine i nakladnika valjane.

Za pomoć u izračunavanju ISBN-a obratite se pripadajućemu nacionalnom registracijskom uredu za ISBN, koji je zadužen osigurati popise već izračunanih ISBN-ova ili programsku podršku s pomoću koje ih možete izračunati sami.

NAPOMENA: Izračun desetoznamenkastih ISBN-ova dostupan je na stranicama Međunarodnoga ureda za ISBN (<https://www.isbn-international.org>).